

Analyse | kraka

1 februar 2017

Er politisk selvværd bestemt af geografisk placering?

Af Julie Hassing Nielsen

Danskernes geografiske placering og deres relation til centraladministrationen og det politiske system er et centralt tema under den nuværende regering. Men hvor stor en betydning har geografisk bopæl for danskernes følelse af at forstå politik og det politiske system (i.e. politisk selvværd)? Dette notat undersøger, hvorvidt den danske befolkning føler sig fremmedgjort for det politiske system, og om geografiske tilhørsforhold har betydning for denne følelse.

- Folk som er bosiddende i mindre byer og i landområder har ikke en følelse af at forstå politik og det politiske system mindre (i.e. politisk selvværd) end dem, som bor i større byer og/eller hovedstadsområdet. Det gør sig både gældende i lokalpolitik, national politik og inden for europæisk politik. Dette er dog ikke lig med, at de rent faktisk forstår politik lige så godt, blot at deres *følelse af* at forstå politik er uafhængig af geografiske tilhørsforhold.
- Længere uddannelse hænger sammen med følelse af højt politisk selvværd – særligt har folk med en mellemlang eller lang videregående uddannelse en følelse af, at de er godt klædt på til at navigere politik og det politiske system. Det gælder i særlig grad lokal og national politik, men i mindre grad europæisk politik.

Anbefaling:

- Der er ikke grund til at frygte en demokratisk skævvridning af Danmark forårsaget af manglende politisk selvværd på tværs af geografi. Der er således ikke behov for initiativer med dette fokus. Men der kan være risiko for at lavt uddannede interagerer mindre i det politiske system, og at deres interesser derfor i mindre grad repræsenteres.

Kontakt

Ph.d. og europapolitisk chefanalytiker
Julie Hassing Nielsen
Tlf. 3147 9976
E-Mail: jhn@kraka.org

1. Geografiske tilhørsforholds betydning for politisk selvværd?

Bopæls betydning for politisk selvværd

I disse år er der fokus på, hvorvidt danskernes geografiske bopæl i enten land- eller byområde har betydning for det politiske system og den politiske administration. Et af de centrale spørgsmål er, hvorvidt de danskere som er centralt placeret i forhold til den politiske administration og det politiske niveau i enten større byer eller hovedstadsområdet føler en større politisk selvfølelse? Og om det i givet fald gør sig gældende både på det europæiske, nationale og lokale niveau?

Dette notat undersøger, hvorvidt borgernes politiske selvfølelse er forskellig mellem land-distrikter, større og mindre byområder og hovedstadsområdet. Derudover undersøges om en evt. forskel skyldes deres geografiske tilhørsforhold eller den er sammenfaldende med andre faktorer.

Politisk selvværd som mål

Et hyppigt anvendt forskningsbegreb er at måle *internal political efficacy*, som måler, hvorvidt befolkningen selv føler den kan forstå politik, og har kapacitet til at influere politik og det politiske system. Her er det oversat med politisk selvværd. I Boks 1 beskrives, hvordan politisk selvværd måles.

Boks 1 Politisk selvværd indeks

Politisk selvværd måles ofte ved at konstruere et indeks af fire spørgsmål. Hvert spørgsmål måler danskernes selvfølelse, når det gælder forståelsen af politik og politisk medindflydelse.

De fire spørgsmål lyder:

- (1) "Jeg anser mig selv som velkvalificeret til at deltage i lokal/national/europæisk politik"
- (2) "Jeg har nogenlunde forståelse af de vigtigste politiske spørgsmål, som vedrører lokalpolitik/national politik/europæisk politik"
- (3) "Jeg kunne gøre et lige så godt stykke arbejde som medlem af byrådet/Folketinget/Europa-Parlamentet, som de fleste andre"
- (4) "Jeg føler jeg er bedre informeret om lokalpolitik/national politik/EU-politik end de fleste mennesker"

Alle disse spørgsmål er målt på en skala fra 1-5 (1=helt uenig - 5= helt enig). Rangerer man højt på politisk selvværd indekset, har man dermed en score på 20. Rangerer man lavt har man en score på 4.

Politisk selvværd målt på tre politiske niveauer

Her måles politisk selvværd på tre niveauer: Dansk lokalpolitik, national politik og europæisk politik. Et repræsentativt udsnit af den danske befolkning er blevet spurgt i et spørgeskema, hvordan de betragter sig selv ud fra hvert af de fire politisk selvværd spørgsmål inden for hvert af de tre politiske niveauer. Undersøgelsen er lavet af YouGov mellem 28 november og 2 december 2014 på et repræsentativt udsnit af den danske befolkning fordelt på køn, alder, geografi og uddannelse på baggrund af data fra Danmarks Statistik. Analysen er lavet på vægtet spørgeskemadata. Antal observationer = 1048. Data er det nyeste tilgængelige.

2. Politisk selvværd betinget af uddannelse, ikke geografi

Tre modeller tester politisk selvværd

I nedenstående måles politisk selvværd på tre politiske niveauer: Kommunalpolitik (Tabel 1), national politik (Tabel 2) og europæisk politik (Tabel 3). Model 1 viser, hvorvidt geografiske tilhørsforhold har en betydning for følelsen af politisk selvværd på lokalt niveau. Model 2 tester yderligere for uddannelsesniveau, og model 3 bygger oven på model 1 og 2, og tester for en række andre faktorer, som kan have betydning for følelsen af politisk selvværd. Disse inkluderer alder, ideologisk tilhørsforhold (placering på en klassisk ideologisk venstre-højre skala), køn, valgdeltagelse, samt hvorvidt man finder politik vigtigt. Herudover kontrolleres for såkaldt *ekstern politisk efficacy*, altså hvorvidt man føler de politiske institutioner er responsive. Det ville have været ønskværdigt at kontrollere for betydningen af indkomstniveau, idet indkomst kan forventes at have betydning for, hvordan mennesker har det med politik. Desværre har datasættet ikke medtaget denne variable.

Geografiske tilhørsforhold har ingen betydning

Både når det gælder lokal, national og europæisk politik synes den geografiske placering af individer ikke at have betydning for politisk selvfølelse. Som det ses i Tabel 1, Tabel 2 og Tabel 3 har det geografiske tilhørsforhold kun meget lille betydning for følelsen af politisk selvværd på alle tre institutionelle niveauer. Denne effekt forsvinder helt, hvis man inkluderer folks uddannelsesniveau i model 2 og 3. Derudover synes både alder og køn at have en væsentlig betydning for følelsen af politisk selvværd.

Uddannelseslængde væsentlig

Uddannelsesniveau har den største betydning for politisk selvværd. Det er i særdeleshed et stærkt og konsistent fund både på lokalt og nationalt plan, men i mindre grad når det gælder europæisk politik. Særligt har det en meget positiv betydning for følelsen af politisk selvværd, hvis man enten har en mellemlang eller lang videregående uddannelse. Med andre ord: Inkluderer man folks uddannelsesniveau, så forsvinder den effekt som geografiske tilhørsforhold har på politisk selvværd på alle tre politiske niveauer.

Det viser, at geografiske tilhørsforhold, altså hvorvidt man bor på landet, i en mellemstor by eller i hovedstadsområdet, ikke synes at være stærkt relateret til følelsen af politisk selvværd. Derimod kan folks uddannelsesniveau en betydning. Vi kan dog ikke bestemme den kausale retning af dette forhold. Dvs. vi ved ikke, hvorvidt det politiske selvværd skyldes uddannelsesniveau, hvorvidt uddannelsesniveau skyldes et givet politisk selvværd eller om begge dele er bestemt af helt andre forhold.

Tabel 1 Hvad determinerer politisk selvværd i lokal politik?

	(1)	(2)	(3)
	Politisk selvværd lokalt	Politisk selvværd lokalt	Politisk selvværd lokalt
Geografiske tilhørsforhold¹			
Storby >100.000	-1,095** (0,367)	-0,929* (0,347)	-0,518 (0,434)
Bymæssig bebyggelse 50.000-100.000	-0,441 (0,327)	-0,318 (0,290)	-0,512 (0,281)
Bymæssig bebyggelse 10.000-49.999	-0,391 (0,355)	-0,0165 (0,339)	-0,0718 (0,349)
Bymæssig bebyggelse <10.000	-0,0282 (0,512)	0,175 (0,446)	-0,141 (0,484)
Landområde	-0,716** (0,243)	-0,513** (0,154)	-0,747 (0,369)
Uddannelse²			
Almengymnasial uddannelse (STX)		-0,220 (0,885)	0,531 (0,752)
Erhvervsgymnasial uddannelse (HH/HTX/HH)		-0,0550 (1,827)	-0,107 (1,461)
Erhvervsfaglig uddannelse		1,445** (0,403)	0,990* (0,437)
Kort videregående uddannelse <3 år		1,035 (0,963)	1,577* (0,689)
Mellemlang videregående uddannelse 3-4 år		2,327*** (0,304)	1,835*** (0,321)
Lang videregående uddannelse ≥5 år		3,043*** (0,294)	2,199*** (0,266)
Forskeruddannelse		2,502 (1,939)	0,498 (0,498)
Ekstern politisk efficacy			0,00663 (0,120)
Alder ³			0,0363** (0,00807)
Ideologisk tilhørsforhold ⁴			0,0555 (0,0374)
Køn			1,330*** (0,185)
Stemte ved sidste lokalvalg ⁵			0,653 (0,543)
Politisk vigtighed ⁶			1,501*** (0,0998)
Konstant	12,78*** (0,0291)	11,42*** (0,228)	5,805*** (0,621)
Observationer	904	904	790
R ²	0,008	0,074	0,267

Anm.: ¹Hovedstaden reference kategori. ²Grund/folkeskole reference kategori. ³Alder er centret om gennemsnittet. ⁴Ideologisk tilhørsforhold er målt på en klassisk højre-venstre skala (0-10), hvor 0 er meget venstre og 10 er meget højre. ⁵Dummy for om personen stemte ved sidste lokalvalg: 0=stemte ikke. ⁶Politisk vigtighed er målt på en 5-trins skala: 0=politik er slet ikke en vigtig del af mit liv; 5=politik er i meget høj grad en vigtig del af mit liv. Robuste standardfejl clustered om regioner. Vægtet data.

Kilde: YouGov, 2013

Tabel 2 Hvad determinerer politisk selvværd i national politik?

	(1) Politisk selvværd nationalt	(2) Politisk selvværd nationalt	(3) Politisk selvværd nationalt
Geografiske tilhørsforhold¹			
Storby >100.000	-0,556 (0,548)	-0,352 (0,510)	0,0125 (0,638)
Bymæssig bebyggelse 50.000-100.000	-0,383 (0,185)	-0,0824 (0,161)	-0,0900 (0,295)
Bymæssig bebyggelse 10.000-49.999	-0,899*** (0,135)	-0,421** (0,145)	-0,187 (0,214)
Bymæssig bebyggelse <10.000	-0,552 (0,367)	-0,177 (0,327)	-0,148 (0,282)
Landområde	-0,929* (0,372)	-0,588 (0,381)	-0,260 (0,361)
Uddannelse²			
Almengymnasial uddannelse (STX)		0,261 (0,800)	0,840 (0,906)
Erhvervsgymnasial uddannelse (HH/HTX/HH)		1,470 (0,830)	1,291 (0,691)
Erhvervsfaglig uddannelse		0,551 (0,349)	0,749* (0,322)
Kort videregående uddannelse <3 år		0,330 (0,482)	0,833 (0,415)
Mellemlang videregående uddannelse 3-4 år		1,333*** (0,265)	1,535*** (0,324)
Lang videregående uddannelse ≥5 år		2,905*** (0,316)	2,645*** (0,338)
Forskeruddannelse		1,892 (4,021)	0,596 (2,883)
Ekstern politisk efficacy			0,312** (0,0956)
Alder ³			0,00230 (0,00852)
Ideologisk tilhørsforhold ⁴			0,0266 (0,0198)
Køn			1,318*** (0,159)
Stemte ved sidste folketingsvalg ⁵			-0,954** (0,309)
Politisk vigtighed ⁶			1,726*** (0,0958)
Konstant	12,76*** (0,0201)	11,76*** (0,244)	5,526*** (0,459)
Observationer	927	927	784
R ²	0,008	0,048	0,267

Anm.: ¹Hovedstaden reference kategori. ²Grund/folkeskole reference kategori. ³Alder er centret om gennemsnittet. ⁴Ideologisk tilhørsforhold er målt på en klassisk højre-venstre skala (0-10), hvor 0 er meget venstre og 10 er meget højre. ⁵Dummy for om personen stemte ved sidste folketingsvalg: 0=stemte ikke.

⁶Politisk vigtighed er målt på en 5-trins skala: 0=politik er slet ikke en vigtig del af mit liv; 5=politik er i meget høj grad en vigtig del af mit liv. Robuste standardfejl clustered om regioner. Vægtet data.

Kilde: Yougov, 2013

Tabel 3 Hvad determinerer politiske selvværd i europæisk politik?

	(1)	(2)	(3)
	Politisk selvværd EU	Politisk selvværd EU	Politisk selvværd EU
Geografiske tilhørsforhold¹			
Storby >100.000	-0,386 (0,185)	-0,188 (0,231)	0,170 (0,366)
Bymæssig bebyggelse 50.000-100.000	-0,496 (0,381)	-0,256 (0,320)	-0,169 (0,305)
Bymæssig bebyggelse 10.000-49.999	-0,790** (0,196)	-0,412 (0,287)	-0,304** (0,102)
Bymæssig bebyggelse <10.000	-0,320 (0,382)	-0,0246 (0,409)	0,154 (0,432)
Landområde	-0,804* (0,354)	-0,526 (0,394)	-0,379 (0,438)
Uddannelse²			
Almengymnasial uddannelse (STX)		-0,595 (0,581)	-0,0452 (0,410)
Erhvervsgymnasial uddannelse (HH/HTX/HH)		0,556 (1,188)	0,222 (0,974)
Erhvervsfaglig uddannelse		-0,0239 (0,488)	0,0638 (0,484)
Kort videregående uddannelse <3 år		-0,258 (0,578)	-0,101 (0,839)
Mellemlang videregående uddannelse 3-4 år		0,840 (0,474)	0,935 (0,502)
Lang videregående uddannelse ≥5 år		2,365** (0,742)	2,026** (0,647)
Forskeruddannelse		-1,075 (2,403)	-1,938 (1,443)
Ekstern politisk efficacy			-0,257 (0,140)
Alder ³			-0,00877 (0,00476)
Ideologisk tilhørsforhold ⁴			-0,0168 (0,0371)
Køn			1,787*** (0,328)
Stemte ved sidste Europa-Parlamentsvalg ⁵			0,362 (0,459)
Politisk vigtighed ⁶			1,152*** (0,122)
Konstant	10,18*** (0,0775)	9,674*** (0,422)	6,157*** (0,700)
Observationer	904	904	767
R ²	0,006	0,039	0,184

Anm.: ¹Hovedstaden reference kategori. ²Grund/folkeskole reference kategori. ³Alder er centret om gennemsnittet. ⁴Ideologisk tilhørsforhold er målt på en klassisk højre-venstre skala (0-10), hvor 0 er meget venstre og 10 er meget højre. ⁵Dummy for om personen stemte ved sidste Europa-Parlamentsvalg: 0=stemte ikke. ⁶Politisk vigtighed er målt på en 5-trins skala: 0=politik er slet ikke en vigtig del af mit liv; 5=politik er i meget høj grad en vigtig del af mit liv. Robuste standardfejl clustered om regioner. Vægtet data.

Kilde: YouGov, 2013

Kilde:

Data indsamlet som del af en individuel post.doc bevilling fra Det Frie Forskningsråd, Samfund og Erhverv, 2013. Forskningsbevillingen er tilknyttet Københavns Universitet, Institut for Statskundskab.